

ยาฉีด...ใครๆก็ฉีดเองได้จริงหรือ?

โดย อ. ดร. อัญชลี จินตพัฒนากิจ

ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

หลายครั้งที่เจอคนเข้ามาถามหาขายาฉีดในร้านขายยา จากการสอบถามพบว่าซื้อเพื่อนำไปฉีดเอง สงสัยเหลือเกินว่าคนที่มาถามหา นั้น รู้หรือไม่ว่าการฉีดยาเข้าสู่ร่างกายโดยขาดทักษะ ความรู้และความเข้าใจนั้นมันเสี่ยงต่อความปลอดภัยของตัวเองขนาดไหน

ถึงแม้ว่าการฉีดยาจะเห็นผลเร็ว แต่ก็มีวิธีการที่ยุ่งยาก สลับเปลือง อีกทั้งวิธีการให้จะต้องถูกต้อง จำเป็นต้องใช้วิธีทำให้ปราศจากเชื้ออย่างแท้จริง ตั้งแต่การเตรียมจนกระทั่งถึงการให้ยา นอกจากนี้การให้ยาโดยการฉีดจำเป็นต้องให้โดยแพทย์พยาบาล หรือผู้ที่ได้รับการฝึกมาพิเศษ มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ได้รับได้ ดังนั้นการให้ยาโดยวิธีนี้จึงกระทำเมื่อจำเป็น และเมื่อไม่สามารถให้โดยวิธีอื่นได้

โดยทั่วไปอันตรายจากการให้ยาฉีดอาจแบ่งเป็น 3 อย่างคือ

1. อันตรายที่เกิดจากยาฉีดเอง

ส่วนใหญ่เกิดจากตัวยาสำคัญหรือตัวยาอื่นๆในยาฉีดที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อหลอดเลือด ซึ่งยาประเภทนี้ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษในการให้ยา

2. อันตรายที่เกิดจากการให้ยาฉีด

ที่พบมากคือความเจ็บปวดและอาการแทรกซ้อนจากการให้ยา ซึ่งอาการจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับหลายสาเหตุ เช่นวิธีการให้ยาฉีด เทคนิคการฉีด จำนวนยาที่ฉีด ขนาดของเข็มที่ใช้ ชนิดของตัวยา เป็นต้น การฉีดยาไม่ถูกต้องอาจก่อให้เกิดหลอดเลือดดำอักเสบ เนื้อเยื่อตายบริเวณที่ฉีด นอกจากนี้ถ้าการให้ยาฉีดไม่มีการควบคุมให้ปราศจากเชื้อ อาจทำให้เสี่ยงต่อการติดเชื้อในกระแสโลหิตได้ง่ายขึ้น (septicemia)

3. อันตรายอื่นๆ

สำหรับยาฉีดในแอมพูลที่ทำด้วยแก้ว ปัญหาที่พบได้บ่อยคือการทำมีเศษแก้วจากการหักหลอดแอมพูลหลุดเข้าไปในเข็มฉีดยา ถ้ามีการฉีดเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะมีขนาดหรือจำนวนเท่าใดก็ตาม ก็สามารถทำอันตรายได้ถึงชีวิต

อีกปัญหาหนึ่งที่ต้องระวังคือการแบ่งยาฉีดมาใช้จากแอมพูล โดยทั่วไปยาฉีดที่บรรจุในแอมพูลเป็นยาฉีดที่จะให้แก่คนไข้ครั้งเดียว ถ้าใช้ไม่หมดส่วนที่เหลือจำเป็นต้องทิ้งเพราะอาจมีการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ หากมีการนำยาส่วนที่เหลือมาใช้ต่อไปก็อาจทำให้เกิดอันตรายถึงตายได้

ยาฉีดบางประเภทอยู่ในรูปแบบผง ก่อนใช้ต้องละลายตัวยาด้วยตัวทำละลายก่อนฉีดเข้าสู่ร่างกาย ถ้าเลือกใช้ตัวทำละลายไม่ถูกต้องก็อาจก่อให้เกิดการละลายไม่สมบูรณ์ การตกตะกอน ตลอดจนเกิดอาการข้างเคียงขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง:

1. เฉลิมศรี ภูมมางกูร. 2525 ยาเตรียมปราศจากเชื้อที่ใช้ในโรงพยาบาล. ศูนย์บริการหนังสือ-ข่าวสารทางการแพทย์และสาธารณสุข